

ONDER
ZICHT

‘Notariaat moet alert blijven en inhoudelijke discussie niet schuwen’

Bij de introductie van intercollegiale toetsing of andere vormen van kwaliteitsverbetering stuit menig beroepsvereniging op weerstand binnen de eigen gelederen. Wat zijn de factoren waardoor de leden toch instemmen? Peter Noordhoek promoveerde op de verbetering van de kwaliteit binnen verenigingen. Hij onderzocht daarvoor drie beroepsgroepen, waaronder het notariaat.

TEKST Martijn Rip | BEELD Truus van Gog

Wat hebt u onderzocht?

‘Als een branche onder druk komt te staan door een crisis, hoe reageren verenigingen en leden daarop? De kwaliteit moet beter, de reputatieschade moet worden hersteld. Maar hoe doe je dat? De meeste verenigingen hebben een vorm van tuchtrecht. Dat is achteraf. Maar hoe voorkom je ellende? Dan wordt naar peer reviews gegrepen, een gespreksvorm om elkaar scherp te houden. Ik heb gekeken naar diverse verenigingen en heb drie casusstudies gedaan: bibliotheken, het notariaat en makelaars/taxateurs.’

Wat was de aanleiding voor uw onderzoek?

‘Mijn werk. Ik begeleid branche- en beroepsverenigingen bij kwaliteitstrajecten en zie besturen worstelen om daar voldoende draagvlak voor te krijgen. Ik wilde ervaringen met elkaar vergelijken vanuit wat ik “de politiek van kwaliteit” noem. Bij kwaliteitsdiscussies vormen vertrouwen en rationaliteit vaak de basis: “Daar kan je toch niet tegen zijn?” De praktijk is anders, zoals menig bestuur ondervindt. Ik heb ook de intercollegiale toetsing in het notariaat begeleid. Daardoor geïnspireerd, verdiepte ik me in de historie van het notariaat en daarin ontdekte ik iets opmerkelijks.

Tweemaal zag ik een cyclus van ruwweg veertig jaar, waarbij het notariaat eerst publieke bevoegdheden krijgt van een bezetter en veertig jaar later heeft het intern toezicht gefaald en moet de overheid ingrijpen. Veertig jaar na Napoleon nam het Openbaar Ministerie het toezicht over, veertig jaar na de Tweede Wereldoorlog wederom. Daarna kwam het Bureau Financieel Toezicht (BFT). In het begin

‘Wanneer is welke vorm van besluitvorming nodig?’

verwelkomden leden de komst van het BFT, daarna werd de toon kritisch. Intercollegiale toetsing werd het eigen alternatief. Achteraf effectief, maar het was er waarschijnlijk niet gekomen zonder de komst van het BFT.’

Wat zijn de conclusies van uw onderzoek?

‘Ik pleit voor een herwaardering van de vereniging als instituut. Collectieve problemen zullen altijd om collectieve oplossingen vragen en het toenemend aantal zelfstandigen en kleine bedrijven maakt dat alleen maar harder nodig. Juist verenigingen zijn in staat in opmerkelijk korte termijn om te slaan van een sfeer die gekenmerkt wordt door

NAAM Peter Noordhoek
LEEFTIJD 61
GEBORTEPLAATS Dordrecht
STUDIE(S) Juridische bestuurswetenschap, Universiteit Leiden
ONDERZOEK ‘Trusting associations. A surgent approach to quality improvement in associations’

individueel belang (“aan mijn lijf geen audit”) naar algemeen belang (“dat hebben we als beroepsgroep nodig”).

Daarnaast, het relatief gesloten karakter van de beroepsgroep maakt dat een richtingensrijd langer duurt. De verschillende visies op de toekomst van het vak lijken nog steeds naast elkaar te bestaan. Het notariaat moet alert blijven en de inhoudelijke discussie, ook ten aanzien van de intercollegiale toetsing, niet schuwen.’

Wat kunnen notarissen met dit onderzoek?

‘Notarissen hebben veel verenigingen als klant. Om een vereniging op te richten, moet je bijna altijd langs de notaris. Maar verenigingen kennen een grote mate van *self similarity*. Hoewel de wet vrij open is geformuleerd, zie je steeds dezelfde statuten en structuur van voorzitter, secretaris en penningmeester terugkomen. Dat ligt niet primair aan het notariaat. Zelfs de eerste vereniging van webmasters koos voor dezelfde structuur voor hun vereniging. De praktijk heeft behoefte aan besturen met meer slagkracht, reden waarom verenigingen omringd worden door andere structuurvormen. Notarissen zouden meer oog moeten hebben voor de echte natuur van verenigingen en de vraag wanneer welke vorm van besluitvorming nodig is, gegeven de schaal en aard van de vereniging en haar leden. Dat is “detectivewerk”. Wellicht wordt er nu te veel met standaard-sjablonen gewerkt.’

Gaat u nog verder met het onderzoek?

‘Ik blijf me bezighouden met de kwaliteit van verenigingen. Is er bijvoorbeeld een parallel te maken tussen de wijze van toezicht in het notariaat en de taxatiewereld? Bij makelaars en taxateurs doen ook de toezichthouders hun intrede. Hoe nuttig is dat? Is het niet beter het aan de vakmensen zelf over te laten, met voldoende scherpte in tuchtrecht en toetsing?’ ■